

persze rákényszerítettem őket, de arra nem, hogy köszönőleveleket küldjenek nekem. Leírták, mi mindent tanultak tőlem, és megköszönték az egész féléves munkát. Régen kaptam már ilyen levelet, így különösen örültem neki. Pedig most sem csináltam semmit másképp, mint korábban. Rajtam kívül a hallgató magával hozott motivációja is kell ehhez, hogy ne érezze kényszernek a tanulást, ezt a fajta motivációt pedig nem az egyetemen, hanem korábban kell megszerezni. Mindenkihez úgy kell hozzáállni, hogy tudóst nevelünk belőlük, a nagy része aztán elszel, de talán megmarad valaki közülük.

Mik a további tervei, milyen témával/témákkal szeretne foglalkozni a jövőben?

Még sok tervem van, csak nem tudom mennyire lesz időm. Jelenleg egy tanulmányköteten dolgozom, amelyben a különböző helyeken orosz nyelven írt munkáimat gyűjtöm össze tematikusan elrendezve, és egy moszkvai kiadónál van lehetőség a megjelentetésére. Készült egy ukrán fordítás is, remélhetőleg az is meg fog jelenni. Mindkettőt nagyon fontosnak gondolom ahhoz, hogy nemzet-

közileg – pontosabban Oroszországban, Ukrajnában is – jobban látható legyek. Az a tapasztalatom ugyanis, hogy hiába jelenik meg valami angolul, elsősorban az orosz, illetve szláv nyelven írt munkákat – azon belül is a könyveket – olvassák és használják fel az orosz kollégák.

Az előbbi persze régebbi kutatás, újnak, a készülően lévő Ukrajna-történetet említeném, amiben elvállaltam a középkor végéig a történet megírását, amivel kapcsolatban komoly feladataim vannak, elsősorban a késő-középkort illetően. A *Kijevi Évkönyvnek* a PVL-hez¹ hasonló fordítása is a terveim között van. Van egy régóta dédelgetett vágyam, az első nyugati szláv (pontosabban ócseh) nyelvű krónika, az ún. *Dalimil-krónika* magyarságképeinek a feldolgozása, amihez már nagyon sok anyagot gyűjtöttem, de eddig mindig félretettem valami más miatt. Ha mindezt megcsinálom, az akkor is hosszú évek munkája, ha már nem is tanítok olyan sokat. Meglátjuk, mit tudok megvalósítani mind ebből.

Tisztelt Professzor Asszony, köszönöm az interjút!

Az interjút készítette:
Barabás Gábor

„ENGEM MINDIG AZ EMBERI MINŐSÉG ÉRDEKELT”

Interjú Barics Ernővel

Barics Ernő nyugalmazott egyetemi oktató, tanszékvezető, intézetigazgató, továbbá nyelvészprofesszor, kisebbségkutató és lexicográfus. 2020 októberében ünnepelte 75. születésnapját. Szakértelmével vitathatatlan érdemeket szerzett a hazai kroatisztika területén. Fél évszázadon át, 1970 és 2020 között a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Horvát

Nyelv és Irodalom Tanszékének tanára, 2004-től 2010-ig pedig a Magyarországi Horvátok Tudományos Intézetének igazgatója volt. Oktatói, kutatói, iskolateremtő és tudományszervező munkásságát számos rangos elismeréssel jutalmazták. Többek között 2011-ben Arany Katedra díjjal, 2015-ben Nemzetiségekért díjjal, továbbá 2016-ban Faluhelyi Ferenc-díjjal ismerték el.

¹ Régmúlt idők elbeszélése. A Kijevi Rusz első krónikája. Fordította Ferincz István. A fordításhoz a jegyzeteket írta Balogh László, Ferincz István, Font Márta, Kovács Szilvia, Polgár Szabolcs, Zimonyi István. A tanulmányokat írta Balogh László, Ferincz István, Font Márta és Kovács Szilvia. Szerkesztette Balogh László és Kovács Szilvia. Budapest, 2015.

A Horvát Tanszéken beszélgettem vele arról, hogyan került a PTE BTK-ra, mire a legbüszkébb a pályafutásában, min dolgozik jelenleg és mit tanácsolna a bölcsészkar fiatal oktatóinak.

Kérem, meséljen arról, hogyan került a karra, és hogy a bölcsészettudományi kar mint tudományos műhely milyen szempontból határozta meg a pályafutását!

A Horvát Tanszék 1948-ban jött létre, éppen két éve ünnepeltük alapításának 70. évfordulóját. Ez a kis tanszék az évek alatt mennyiségi és minőségi változásokon is keresztülment. A Délszláv Tanszékből lett, – ahol úgynevezett délszláv nyelvet és irodalmat oktattak –, aminek a neve magában is abszurdum, hiszen ilyen nyelv, hogy délszláv nincsen, a volt Jugoszláviában ezt a kifejezést nem is értik. A Horvát Tanszék tehát a délszláv háborút, majd a Horvát Köztársaság 1991 utáni elismerését követően született. A horvát nyelv- és irodalomtanár, illetve a szerb nyelv- és irodalomtanár képzések a rendszerváltozást követően váltak külön. A Budapesti Oktatási Minisztériumban megtartott tárgyalások és egyeztetések (1992) eredményeként megszületett döntés értelmében, a Pécsset már létező tanszék Horvát Nyelv és Irodalom Tanszéként működött tovább. A szerb nyelv és irodalom szak pedig a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karára került.

Amikor 1970-ben a tanszékre kerültem, csak néhány kolléga rendelkezett doktorátussal. Az itteni a többi tanszékhez képest tudományosan el volt maradva. A tanszék szakmai előrelépésében volt némi érdemem, amit respektábilis publikációs jegyzékkel, doktori munkákkal és fiatal, lelkes oktató kollégák alkalmazásával sikerült elérni. Kezdetben a tanszéknek alig 40 hallgatója volt, ami meghatározta a közvetlen tanár-diák viszonyt is.

Pécsre kerülésemben több tényező közrejátszott. A gimnáziumi éveim alatt nem készültem tudatosan a tanári pályára, ugyanis a tiszti főiskolára szerettem volna jelentkezni, de rövidlátó vagyok, így elutasítottak. Úgy döntöttem, hogy az ELTE-re megyek, ám az akkori felvételi rendszer külön kiváltságot biztosított a más kisebbségi magyar jelentkezőknek, akikkel hamar megtelt az a 10 fős kvóta, amelybe általában egy-két hazai horvát jelentkező felvétele fért bele. Esélyesebbnek tűnt bekerülni Pécsre az akkori Tanárképző Főiskola horvát-orosz szakára, így emellett döntöttem. Inkább az orosz szak vonzott, kikerültem Moszkvába is egy hallatlanul inspiráló szellemi

Fotó: Mánfai György

közegbe. Erre a részképzésre a nyelvtudásunk alapján rostáltak minket. Az ott töltött egy év meghatározó volt a számomra. Olyan társaságba kerültem, ahol igazi szellemi kihívásokkal találkoztam. Magyarországról 50 fő utazott ki, mindenünnen a legjobb öt hallgató, hogy csak néhány nevet említsek közülük: Aczél Endre médiapolitikus, Jagusztin László, Hajnádi György professzorok, Lengyel Zsolt szociológus – igazi elit társaság.

Az egyetem elvégzése után vámos szerettem volna lenni, de egy váratlan fordulatnak köszönhetően óraadó tanár lettem egy pesti gimnáziumban. Valamint két évig dolgoztam kollégiumi nevelőként. Fiatal tanárként éreztem meg, hogy ez az igazi szakmám. A két év alatt élveztem a főváros nyújtotta kulturális lehetőségeket. Ezek után különbözőt elvégeztem Szegeden az orosz bölcsész szakot. Mindemellett egy horvát újságnál publikáltam, tolmácsoltam. Később munkát ajánlottak fel a Kulturális Kapcsolatok Intézetében, viszont az ottani légkör, az ideológia nem nyerte el a tetszésemet. Nem csak a kutatás, hanem az oktatás is fontos része az életemnek. Mindeközben megnősültem, majd 1970-ben tanársegédként Pécsre kerültem. Az első tíz évben 18 órát kellett tanítanom, ebből adódóan nem nagyon tudtam publikálni.

Hogyan látja a Horvát Tanszék jövőjét a múlt kontinuitása és biztos alapjai tekintetében, amelyhez Ön jelentős mértékben hozzájárult?

Mióta óraadó oktatóként tanítok, nem szólok bele a tanszék működésébe. A barátságos légkör megteremtése kiemelten fontos, ebbe beletartozik a támogató munkatársi viszony is. Igyekeztem a kollégáimmal és a hallgatókkal egyaránt jó kapcsolatokat ápolni. Azt vallom, a hallgatónak éreznie kell, hogy munkatársként tekintünk és számítunk

rá akár egy kutatásban is. Bármely minőségben dolgoztam, mindig törekedtem az esetleges feszültségek enyhítésére, a tanszéki egység megőrzésére. Igyekeztem támogatni a kollégáim. Feleségem nem egyszer megjegyezte: „te jobban örülsz a kollégáid sikereinek, mint a sajátodnak”. A tanszék az intézményesüléssel, a bolognai folyamattal sok átalakuláson ment keresztül. Mindez kompromisszumokat követelt, nemcsak élvezője, hanem elszenvedője is voltam az eseményeknek, de sokat tettem azért, hogy az oktatói és hallgatói igények figyelembevételével egyensúlyban tartsam a dolgokat.

A tanszékvezetőségem alatt, az 1995-2005-ös időszakban, 10-12 fős hallgatói létszámmal működöttünk. Ebben az időszakban a legjelentősebb eszéki és zágrábi vendégoktatók, a legnevesebb professzorok tanítottak itt. A tanszék államközi egyezmény alapján lektorokat kapott. Kiemelném Pavičić lektor úr tanszéki munkáját – a *Vjesnik* című napilap akkori recenzióját –, aki a horvát irodalom krémjét hozta ide. Irodalmi esteket, kerekasztal-beszélgetéseket tartottunk. Ekkor igazi pezsgő szellemi élet folyt, öröm volt itt kutatni, publikálni és tanítani. A tanszékek közti együttműködés a kontinuitásban vehető észre.

A tanszék társadalmi szerepvállalása a jövőt illetően is fontos, hiszen nem csupán oktatási feladatot lát el, hanem egy hivatást vállal fel, amelybe beletartozik a közéleti szereplés és az utánpótlás-nevelés is. A tanszék mellett fontos szerepet kap ebben a Magyarországi Horvátok Tudományos Intézete, melynek jelenlegi igazgatója Blazsetin István tanszékvezető. A Magyarországi Horvátok Tudományos Intézete támogatja, valamint a horvát nemzetiségi nyelvű oktatás elősegítésében kiegészíti a tanszék törekvéseit. Fő feladata a magyarországi horvátok történelmének, nyelvének, irodalmának, hitéletének, kultúrájának, hagyományainak gyűjtése, továbbá annak tudományos igényű feldolgozása, publikálása.

Mire a legbüszkébb a pályafutásában?

Arra, hogy a PTE Horvát Tanszéke abból az állapotából, amelyben megismertem, eljutott egy megalapozott szakmai múlttal rendelkező képzőhelyé. Bízom abban, hogy egy-két téglával hozzájárultam ezen szellemi műhely felépítéséhez. A délszláv háborúk és a határnyitás után felvettük a kapcsolatot a partneregyetemekkel. Megerősödtek a szakmai és tudományos kapcsolatok a különböző horvátországi egyetemi központokkal (Eszék, Rijeka, Zágráb, Zadar) és más tudományos intéz-

ményekkel, mint például az ELTE-vel. Konferenciák szervezésével bekapcsolódtunk az élvonalbeli horvát tudományos életbe. Büszke vagyok, hogy az egyetemen belül szakmai szempontból a többi tanszékkel egyenrangúak lettünk. A jövőben a Pécsi Akadémiai Bizottsággal 15. alkalommal fogjuk megrendezni a Nemzetközi Kroatisztika Konferenciát. Ezt most a vírushelyzet miatt egy későbbi időpontra kellett halasztanunk. A konferenciák horvát nyelvűek, általában két-három naposak, és mindegyiket tanulmánykötettel kísérjük. Talán erre vagyok a legbüszkébb, ezeken a konferenciákon a szakma krémje szokott jelen lenni.

Az is büszkeséggel tölt el, hogy a tanszék megalakulásának 50. és 70. évfordulóján sok volt hallgatónk is megjelent. A tanszék szerepét a magyarországi horvát nemzetiség életében mi sem bizonyítja jobban annál, hogy a hazai horvátság oktatási intézményeiben, kulturális és politikai életében aktívan résztvevő szakemberek döntő többsége Pécssett szerzett horvát nyelv és irodalom szakos diplomát.

Amikor 1970-ben a tanszékre kerültem, az mindösszesen 50 szakkönyvvel rendelkezett. Mára a könyvtárunkat nagyrészt újvidéki, belgrádi és zágrábi adományoknak köszönhetően szakkönyvekkel és szépirodalmi művekkel is sikerült bővíteni, és mostanra az egyik legjobb hazai kroatisztikai szakkönyvtárrá nőtte ki magát.

A hallgatókkal hogyan alakult a kapcsolata például a tehetséggondozás tekintetében?

Oktatóként mindenkor az volt az elsődleges szempontom, hogy a hallgató önállóan és kritikusan gondolkodjon. Ez tekinthető az ars poeticámnak is, rászoktattam a hallgatókat a kérdésre. Igyekeztem motiválni őket, hogy tudjanak horvátul is gondolkodni és érvelni. A hallgatókat mindig munkatársként kezeltem.

Mivel tölti most a legszívesebben az idejét?

A nyelvjárás fontossága, annak kutatása a szívügyem. Felsőszentmárton a szülőhelyem, ennek a nyelvjárásnak a szeretete mélyen meghatározta a tanulmányaim és a tudományos érdeklődésem. Szülőfalum nyelvjárásából doktoráltam és kandidátusi értekezésemet is az azt körülvevő további nyolc horvát település dialektusából írtam. Most visszatértem az eredeti kutatási szerelmemhez, a szülőfalum nyelvjárás anyagát egy tájszótárban dolgozom fel, jelenleg a 400. oldalnál tartok. Azonban a feldolgozandó anyag folyamatosan gaz-

dagodik, és már-már túlmutat annak keretein. Tekintettel a vírushelyzet miatti körülményekre és a magyar-horvát-angol nyelven tervezett bevezető tanulmányokra, úgy gondolom, hogy 2021-ben sikerül befejeznem a munkát. Eredetileg tájszótárnak szántam, de van benne kultúrtörténet, hiedelemvilág és településtörténet is. A Magyarországi Horvátok Tudományos Intézete adja majd ki. Ez a munka nosztalgikus visszatekintés és összefoglalás. Szeretném bemutatni, hol vannak Magyarországon horvát települések, hol beszélnek a horvát nyelvet, valamint a nyelvjárás, a tájnyelv szépségeit és értékeit is.

Mit tanácsolna a bölcsészkar fiatal oktatóinak?

Engem mindig az emberi minőség érdekelt, semmi más. A kollégáim konferenciákon való sikere mindig feldobta a hangulatot, a jó és támogató közösség nagyon fontos. Aki erre a hivatásra

adja a fejét, annak jó értelemben vett fanatikusnak kell lennie, ugyanakkor éppúgy pedagógusnak is. Szükség van a szakma szeretetére, ám nem elég, ha csupán jó kutató, mert emberekkel, hallgatókkal dolgozik együtt. A családi élet és a karrier egymással való egyeztetése rendkívül nehéz kihívások elé állíthatja az embert. Ha az oktatók a munkájukat komolyan és megfontoltan végzik, nem lehet gond. A pozitív visszajelzések mindig feledtették a korai évek anyagi problémáit. Kitartást, türelmet, önbizalmat, jó kollégákat és vezetőket kívánok a fiatal kollégáimnak!

A beszélgetés során egy barátságos, közvetlen, jó humorú, igazi hallgatócentrikus tanárembert ismerhettem meg. Köszönöm az interjút és további jó egészséget kívánunk a tanár úrnak a munkájához!

Az interjút készítette: Szélpál Livia

Születésnapja alkalmából Barics Ernővel Bockovac Tímea is készített interjút, mely [a Modern Nyelvoktatás 26. évfolyamának 4. számában \(2020. december\) érhető el.](#)

„AZ ABSZOLÚT EGYÜTTMŰKÖDÉS HÍVE VAGYOK”

Interjú Bene Krisztiánnal

Bene Krisztián a Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar pályázati és beiskolázási dékánhelyettese, a Romanisztika Intézet és a Francia Tanácsok vezetője, a Magyar Hadtudományi Társaság Dél-Dunántúli Tagozatának elnöke, valamint a Modernkori Oroszország és Szovjetunió Kutatócsoport (MOSZT) alelnöke. Kutatásainak fókuszában a francia politika- és diplomáciatörténet, ezen

belül Franciaország második világháborús történelme áll. A témában rendszeresen publikál mind magyarul, mind pedig franciául. Legújabb, *Fejezetek a francia-magyar katonai kapcsolatok* című kötete 2019 végén jelent meg. A járványhelyzet miatt azonban a bemutatójára csak 2020 októberében kerülhetett sor. Kutatói-oktatói, tudományos- és dékánhelyettesi tevékenységéről Szélpál Livia beszélgetett vele.